

ماجرای چیست؟

آیا می‌توان به ورود صندوق ذخیره فرهنگیان به بورس امید داشت؟

بورس در انتظار صندوق بحران زده

فاطمه صفری - یک روز خیر از کمبود بودجه می‌دهند و روز دیگر تجمع فرهنگیان برای مطالباتی که انتظارش را می‌کشند. انتظاری که به نظر می‌رسد بی‌ثمر باشد، اما حالا خبر جدیدی به گوش می‌رسد. خبری مبنی بر بورسی شدن صندوق ذخیره فرهنگیان؛ صندوقی که برای فرهنگیان با عضویت در آن از مزایای اقتصادی نیز بهره‌مند می‌شوند که بهره‌مندی فرهنگیان از آن کمتر دیده شده، چرا که برای دریافت مطالبات خود باید در نوبت‌های عریض و طویل دریافت وام قرار می‌گرفتند، اما اکنون که همه‌همه‌های بورسی صندوق فرهنگیان همه‌جا پیچیده شده است، این موضوع حواشی بسیاری را به دنبال داشت. حواشی که در پی گفت‌وگو جبار کوچکی نژاد رئیس کمیته تحقیق و تفحص صندوق ذخیره فرهنگیان در مجلس و ابراز نگرانی در مورد نامشخص بودن منابع صندوق‌های بیان کرد: «هر گونه گردش مالی دارای صندوق‌های بازتسهیلی می‌تواند خسارت‌هایی را به دنبال داشته باشد.»

صندوقی که نه تنها مدت‌های مدیدی است پاسخگوی فرهنگیان نیست بلکه به نظر می‌رسد اعتبار ۲۰ و چندساله خود را از دست داده باشد و فرهنگیان که عضو این صندوق مانده‌اند، نگاهی نه‌چندان دلچسب به صندوق دارند و به‌زعم خود آن را پس‌اندازی در بانک می‌دانند. باتکی که اگر عهده‌دار ۳۰ سال سپرده‌گذاری بود، سودی سر به‌فلک کشیده را بیاید به اعضای خود پرداخت می‌کرد، اما بورسی شدن یا نشدن این صندوق از موضوع‌های مورد پرسش قرار گرفته است چرا که برخی بر این باورند که بورسی شدن صندوق ذخیره فرهنگیان نه تنها راهگشا نیست بلکه احتمال دارد که تأثیرات روانی جبران‌ناپذیری را به دنبال داشته باشد چرا که بورس افتان و خیزان‌های بسیاری دارد.

اما از دیگر سو مدیرعامل صندوق ذخیره

فرهنگیان بر این باور تکیه زده که ورود صندوق به بورس یکی از مهمترین راه‌ها برای شفافیت مالی است و بر این موضوع تأکید بسیار دارد تا جایی که وزارت آموزش و پرورش متنی را در جواب کوچکی نژاد منتشر کرد و اذعان داشت: به دنبال اعلام مدیرعامل موسسه مبنی بر ورود چهار شرکت تابعه موسسه به بورس و فرابورس،

دونفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی عضو هیأت تحقیق و تفحص از صندوق ذخیره فرهنگیان نسبت به این موضوع اعلام نگرانی کرده‌اند؛ در حالی که اساساً این تصمیم در راستای شفاف‌سازی کامل و حفظ بهتر منافع فرهنگیان عضو موسسه صورت گرفته است، اما آیا در شرایط بحران زده‌ای که کمیته تحقیق و

تفحص دست به جست‌وجوی اختلاس‌گران زده، از بدیهیات است. بدیهیاتی که در جای‌جای دنیا برای ملموس تر شدن وضع مالی به بورس ورود پیدا می‌کنند. حال برای ملموس تر شدن این موضوع و راستی‌آشفاف‌سازی کامل و حفظ بهتر منافع فرهنگیان عضو موسسه صورت گرفته است، اما آیا در شرایط بحران زده‌ای که کمیته تحقیق و

کارشناس بی‌طرف

پس از جلب اعتماد می‌توان وارد بورس شد

مهدی بهلولی، عضو کانون صنفی معلمان

بحث وضع صندوق فرهنگیان بحث جدیدی نیست؛ چرا که چند سالی است که از وخامت اوضاع این صندوق حرف و حدیث‌هایی شنیده می‌شود و از نارسایی آنها دم می‌زنند. حالا نوبت رسیده به بورسی شدن صندوق ذخیره فرهنگیان؛ مهدی بهلولی، عضو کانون صنفی معلمان در این زمینه معتقد است که «ابتدا باید به پیشینه صندوق ذخیره فرهنگیان نگاه کرد که می‌توان عدم شفافیت حساب‌ها را در گذشته شاهد بود؛ زیرا زمانی که دولت یازدهم روی کار آمد، آقای غندالی به‌عنوان مدیرعامل صندوق ذخیره فرهنگیان انتخاب شد و سپس از فعالان صنفی کشور در جلسه‌ای حضور پیدا کردند که در آن جلسه آقای غندالی با توضیحاتی که ارائه دادند، اداره غیرشفاف صندوق در دوره‌های گذشته مشخص شد. در آن زمان فعالان صنفی درخواستی مبنی بر شفافیت مالی آن هم به واسطه حساب‌رسی مستقل را به مدیرعامل جدید ارائه دادند که متمرک و واقع‌نشد، البته با گذشت زمان مشخص شد این روند اختلاس که در دولت دهم

اتفاق افتاده در دولت یازدهم نیز تا حدودی ادامه پیدا کرده است.» بهلولی ضمن ابراز تأسفد در زمینه وخامت اوضاع صندوق ذخیره فرهنگیان در این زمینه توضیح داد: «متأسفانه موضوعی که اذهان را به سمت وسوی خود می‌کشاند این است که این صندوق با وجود آن که متعلق به فرهنگیان است، کمتر فرهنگی‌ای دیده می‌شود که عضو این صندوق باشد و اعتماد کافی را داشته باشد، چرا که مسئولان امر نتوانسته‌اند اعتماد فرهنگیان را به خود جلب کنند زیرا تاکنون به دو درخواست اساسی‌شان یکی تغییر اساننامه و دیگری حضور نماینده معلمان به‌عنوان ناظر در صندوق ذخیره فرهنگیان جامه عمل پوشانده نشده است که این موضوع ریشه در عدم پذیرش آقای غندالی دارد.»

اما موضوعی که بیش از هر چیز دیگری خود را نمایان کرده، عدم توانمندی مدیران صندوق بوده است چرا که نه تنها راهی برای بهبود وضع صندوق در نظر نگرفته‌اند بلکه نظارت کافی را نداشته‌اند. این عضو کانون صنفی در این زمینه توضیح می‌دهد: البته باید توجه داشت که با تغییر مدیری ما می‌توانیم شاهد تغییرات مثبت و سازنده‌ای باشیم؛ زیرا مدیرعامل کنونی این صندوق آقای نیکدل از نظر مدیریتی و اداره صحیح این مجموعه توانا ظاهر شده است اما شرایط حاکم

پهلوی اضافه می‌کند: «همچنین نباید از یاد برد که پدید آمدن چنین اتفاقاتی ریشه در عدم نظارت صحیح ناظران و مدیران دارد به‌عنوان مثال آقای بطحایی به عنوان یکی از قائم‌مقامان هیأت امنای صندوق ذخیره فرهنگیان فعالیت می‌کردند و زمانی که اختلاس‌ها صورت گرفت نه تنها این فرد بلکه سایرین نتوانستند نظارت لازم بر صندوق را داشته باشند یکی از خواسته‌ها شفاف‌سازی و دیگری حضور نماینده واقعی معلمان و فرهنگیان بود. ادعای می‌شود که نمی‌توان اساننامه صندوق را تغییر داد که این موضوع خود جای سؤال است به همین جهت مردم از اعتماد کافی برخوردار نیستند البته لازم به ذکر است که وارد بورس شدن شرکت‌های مربوطه صندوق می‌تواند به‌عنوان یک پدیده اقتصادی تلقی شود و جوانب مثبتی را در

نگاه مخالف

زمان مناسبی برای ورود به بورس نیست

این صندوق را رفع کند و سپس برای مشکلاتی که وجود دارند خود را آماده کنند ضمن اینکه باید انتظار آن داشته باشند که طی هفته‌های آینده کمیته تحقیق و تفحص ابتدا نظر خود را راجع به این صندوق اعلام کند و سپس به بورس ورود پیدا کنند.» سخنگوی کمیسیون آموزش و تحقیقات با اشاره به اینکه ورود صندوق ذخیره فرهنگیان به بورس صورت مسأله است ادامه داد: «اگر اکنون این صندوق بخواهد به بورس ورود پیدا کند به معنای پاک کردن صورت مسأله است و به جای رفع اشکالات خود وارد فاز دیگری شدند تا مرحله تحقیق و تفحص را با مشکل مواجه کنند همچنین باید در نظر داشت اگر نمایان به مقوله ورود به بورس داشته‌ایم باید در ۳۰ سال گذشته ورود پیدای می‌کردیم و اکنون اگر بخواهیم به بورس ورود پیدا کنیم به مثابه این است که چاره‌های اخیرین مراحل تحقیق و تفحص مجلس چنین تصمیمی گرفته شده است به همین جهت اکنون را زمانی نامناسب برای ورود بورس به موضوع سر و سامان بخشیدن تا نیازها و مشکلات

بر جامعه خیر از عدم اطمینان فرهنگیان می‌دهد البته آقای نیکدل نظری متفاوت در این زمینه دارد و ورود پیدا کردن به بورس را عللی بر شفافیت مالی می‌داند اما جو حاکم بر جامعه فرهنگیان نشان‌دهنده آن است؛ تا زمان مشخص شدن ۸ هزار میلیارد این صندوق و صورت‌گرفتن شفافیت لازم برای اتفاقات گذشته فرهنگیان با ورود به بورس همچنان بر شیب‌های این موضوع افزوده می‌شود.»

پهلوی اضافه می‌کند: «همچنین نباید از یاد برد که پدید آمدن چنین اتفاقاتی ریشه در عدم نظارت صحیح ناظران و مدیران دارد به‌عنوان مثال آقای بطحایی به عنوان یکی از قائم‌مقامان هیأت امنای صندوق ذخیره فرهنگیان فعالیت می‌کردند و زمانی که اختلاس‌ها صورت گرفت نه تنها این فرد بلکه سایرین نتوانستند نظارت لازم بر صندوق را داشته باشند یکی از خواسته‌ها شفاف‌سازی و دیگری حضور نماینده واقعی معلمان و فرهنگیان بود. ادعای می‌شود که نمی‌توان اساننامه صندوق را تغییر داد که این موضوع خود جای سؤال است به همین جهت مردم از اعتماد کافی برخوردار نیستند البته لازم به ذکر است که وارد بورس شدن شرکت‌های مربوطه صندوق می‌تواند به‌عنوان یک پدیده اقتصادی تلقی شود و جوانب مثبتی را در

نگاه مخالف

زمان مناسبی برای ورود به بورس نیست

این صندوق را رفع کند و سپس برای مشکلاتی که وجود دارند خود را آماده کنند ضمن اینکه باید انتظار آن داشته باشند که طی هفته‌های آینده کمیته تحقیق و تفحص ابتدا نظر خود را راجع به این صندوق اعلام کند و سپس به بورس ورود پیدا کنند.» سخنگوی کمیسیون آموزش و تحقیقات با اشاره به اینکه ورود صندوق ذخیره فرهنگیان به بورس صورت مسأله است ادامه داد: «اگر اکنون این صندوق بخواهد به بورس ورود پیدا کند به معنای پاک کردن صورت مسأله است و به جای رفع اشکالات خود وارد فاز دیگری شدند تا مرحله تحقیق و تفحص را با مشکل مواجه کنند همچنین باید در نظر داشت اگر نمایان به مقوله ورود به بورس داشته‌ایم باید در ۳۰ سال گذشته ورود پیدای می‌کردیم و اکنون اگر بخواهیم به بورس ورود پیدا کنیم به مثابه این است که چاره‌های اخیرین مراحل تحقیق و تفحص مجلس چنین تصمیمی گرفته شده است به همین جهت اکنون را زمانی نامناسب برای ورود بورس به موضوع سر و سامان بخشیدن تا نیازها و مشکلات

این نماینده مجلس با اشاره به سابقه این صندوق و کارکرد همواره ثابت آن در این راستا ادامه داد: «همچنین باید در نظر داشت که نزدیک به بیش از ۲۰ سال است که صندوق فرهنگیان مشغول به فعالیت است و عده‌ای از مشکلات وجود دارد و حجم کار سخت‌تر و سخت‌تر کردند که باعث به وجود آمدن میرزاده با ابراز تأسف در این زمینه و بیان الزام ایجاد شرکت‌های زیر مجموعه برای این صندوق ادامه داد: «باید توجه داشت که در طول این زمان شرکت‌های وابسته متعددی ایجاد شده که نظارت را بر آن شرکت‌ها سخت کرده اگر چه نظارت وجود داشته اما این به معنای کافی بودن نظارت نبوده است و به همین جهت بهتر است به همین موضوع سر و سامان بخشیدن تا نیازها و مشکلات

میرزاده نماینده مجلس و عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات با اشاره به اینکه ورود بورس به فرهنگیان به معنای پاک کردن صورت مسأله است ادامه داد: «اگر اکنون این صندوق بخواهد به بورس ورود پیدا کند به معنای پاک کردن صورت مسأله است و به جای رفع اشکالات خود وارد فاز دیگری شدند تا مرحله تحقیق و تفحص را با مشکل مواجه کنند همچنین باید در نظر داشت اگر نمایان به مقوله ورود به بورس داشته‌ایم باید در ۳۰ سال گذشته ورود پیدای می‌کردیم و اکنون اگر بخواهیم به بورس ورود پیدا کنیم به مثابه این است که چاره‌های اخیرین مراحل تحقیق و تفحص مجلس چنین تصمیمی گرفته شده است به همین جهت اکنون را زمانی نامناسب برای ورود بورس به موضوع سر و سامان بخشیدن تا نیازها و مشکلات

پیشینه

ابتدای کار

صندوق ذخیره فرهنگیان یکی از صندوق‌هایی است که با هدف اقتصادی ۲۲ سال پیش توسط هیأت‌وزیران به ثبت رسید. این صندوق در ابتدا با هدفی اصلی چون حمایت مالی از فرهنگیان صورت گرفت. صندوق ذخیره فرهنگیان به‌عنوان سازمانی اقتصادی با برخورداری از اعتماد روزافزون در میان قشر معلمان کشور و حمایت دولت می‌گوشد تا با فعالیت‌های اقتصادی نظیر اداره شرکت‌ها، سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌ها و صنایع بزرگ از جمله نفت، پتروشیمی و معادن و انجام امور خدماتی، منافع اقتصادی و سطح رفاه فرهنگیان عضو را بهبود بخشد. صندوق ذخیره فرهنگیان برای دستیابی به حداکثر سود که فلسفه وجودی آن را تشکیل می‌دهد، تلاش می‌کند با بکارگیری دیدگاه‌های نوین اقتصادی در کلیه امور و رعایت اصل هسته کوچک و شبکه بزرگ، مناسب‌ترین

خدمات و منافع اقتصادی را برای فرهنگیان تأمین کند. این موسسه با فعالیت‌های اقتصادی خود (که عموماً به صورت اداره شرکت‌ها یا سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌ها و نیز صنایع بزرگ کشور است) می‌گوشد تا تولید ثروت به ایجاد منافع اقتصادی برای فرهنگیان بپردازد. مهمترین منابع مالی این موسسه از طریق واریز حداکثر معادل ۵ درصد از حقوق و مزایای مستمر فرهنگیان عضو صندوق و کمک دولت است. این صندوق نزدیک به ۲۵ شرکت زیرمجموعه دارد که می‌توان به شرکت‌های پتروشیمی خراسان، پتروفرهنگ و کیمیاپارس خاورمیانه، ماشین‌سازی اراک، بانک سرمایه و بیمه معلم اشاره کرد، اما چند سالی می‌شود که خبرها از گرفتار شدن این صندوق به‌فساد می‌گویند اگرچه ماجرا به اینچا ختم نشده و چندین سال می‌شود که اسباب یافتن عوامل این فساد مهیا شده است.

نگاه موافق

بورس راه‌حلی برای برون‌رفت مشکلات صندوق

ورود پیدا می‌کنند و مقررات مربوط به آن است که یکی از این مقررات شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی مناسب است که هیأت‌مدیره‌ها با شرکت‌های ناشری که قرار بر پذیرفته شدن آنهاست ابتدا باید از این فیلتر عبور کنند و سپس مورد پذیرش بورس قرار می‌گیرند. اما این که تا چه میزان می‌توانند بر این مقررات پایبند باشند و اعمال قانون صورت می‌گیرد، همواره مورد بحث بوده است؛ بنابراین این نمی‌توان به صورت صدر صدی بیان کرد که شفافیت مالی صورت می‌گیرد اگر چه امید است به کمک قوانین منرفی تر شاهد شفافیت صدر صدی خواهیم بود. کلید اصلی در این زمینه شفافیت است: «اگر بورس راه‌حلی برای برون‌رفت مشکلات صندوق است چرا که موجب شفافیت مالی بیشتر نهادهایی از این دست می‌شود؛ چون در چنین شرایطی است که نهادها موظفند پاسخگو تر به جامع‌های شفاف‌تر شوند. یکی از روش‌هایی که در دنیا برای شفافیت مالی مرسوم است، ورود به بورس است البته نباید از نظر دور داشت که سیستم پذیرش اوراق بهادار بورس در ایران از پشتوانه قوانین و مقررات نسبتاً کاملی برخوردار است.»

حمیمیر معینی اقتصاددان و کارشناس بورس در جای‌جای دنیا ورود به بازار بورس به‌عنوان راه‌حلی برای شفافیت مالی است اکنون صندوق ذخیره فرهنگیان در صد آن است که به بورس ورود پیدا کند که با موافقان و مخالفانی روبرو بوده است. حمید میرمعینی، اقتصاددان و کارشناس بورس در این زمینه معتقد است: «اگر بورس راه‌حلی برای برون‌رفت مشکلات صندوق است چرا که موجب شفافیت مالی بیشتر نهادهایی از این دست می‌شود؛ چون در چنین شرایطی است که نهادها موظفند پاسخگو تر به جامع‌های شفاف‌تر شوند. یکی از روش‌هایی که در دنیا برای شفافیت مالی مرسوم است، ورود به بورس است البته نباید از نظر دور داشت که سیستم پذیرش اوراق بهادار بورس در ایران از پشتوانه قوانین و مقررات نسبتاً کاملی برخوردار است.»

بردارد اما زمانی که بحث از ۸ هزار میلیارد نامعلوم به میان می‌آید سوالی که ممکن است به ذهن تک‌تک اعضای صندوق برسد آن است که با چه سرمایه‌های عزم سرمایه‌گذاری را دارند و چگونگی وارد شدن به بورس جای سوال قرار می‌گیرد زیرا با عدم اطمینان مردم امری معقول به نظر نمی‌رسد.»

عضو کانونی صنفی معلمان در خاتمه یادآور اخلاس ۸ هزار میلیاردی این صندوق می‌شود و در این باره می‌گوید: «اگر چه در توانمندی مدیریتی آقای نیکدل شکی نیست اما به عقیده بنده ورود پیدا کردن به بورس جنبه‌های روانی زیادی را برای اعضای این صندوق در بر دارد زیرا بورس تنها یک پدیده اقتصادی نیست و مسائل دیگری را به دنبال دارد؛ بافت سهام بورس همه افکار اعضا با توجه به تجربه تلخ ۸ هزار میلیاردی به سمت اختلاس می‌رود و به نظر نمی‌رسد متمرک و واقع‌شود اگر شفافیت اطمینان وجود نداشته باشد و فشار روانی منفی ایجاد کند، در چنین حالتی بورس هم نمی‌تواند موفق عمل کند زیرا تا مشخص نشود ۸ هزار میلیارد کجا رفته است، اعتماد از دست رفته باز نخواهد گشت. چون بعد از اختلاس‌ها تعدادی از اعضای قبلی لغو عضویت کرده و تسویه حساب کردند اما کسانی که باقی ماندن به معنای اعتماد نیست بلکه به صورت سرمایه‌گذاری بلندمدت است.»

تجربه دیگران

ذخیره‌ای برای باز نشستی

در جای‌جای جهان صندوقی مشابه صندوق ذخیره فرهنگیان وجود دارد که به تناسب اعضای آن اداره می‌شود؛ به عنوان مثال سرزمین صندوق ذخیره فرهنگیان در مقایسه با صندوق‌های مشابه در آمریکا و کانادا به نسبت تعداد اعضای صندوق، بسیار ناچیز است؛ البته لازم به ذکر است که در سایر کشورها صندوقی تحت عنوان صندوق فرهنگیان وجود ندارد و اعضای صندوق در زمان بازنشستگی اعضای آن از مزایای آن بهره‌مند می‌شوند که توضیحات این موضوع را در ادامه می‌خوانید.

معمولاً منابع مالی و سرمایه موسسه منابع مالیی صندوق‌های بازنشستگی عمدتاً از محل واریزی اعضا به صورت ماهیانه تأمین می‌شود و این صندوق‌ها تعیین میزان پرداختی اعضا نیز توسط دو نهاد مذکور صورت می‌گیرد. اعضای هیأت‌مدیره نیز توسط وزارت آموزش و فدراسیون صندوق ذخیره فرهنگیان نیز در اساسنامه صندوق ذخیره فرهنگیان نیز از آن به‌عنوان یک نهاد مستقل نام برده شده است. با این حال وزیر آموزش و پرورش، رئیس هیأت‌امنا و معاون پشتیبانی این وزارت‌خانه نیز با بررسی هیأت‌امنا هستند منابع مالیی هیأت‌امنا توسط شخص وزیر تعیین می‌شوند. اگر چه کلیه تصمیمات توسط هیأت‌امنا اتخاذ می‌شود اما صندوق در نهایت زیر نظر شخص وزیر و در نهایت وزارت آموزش و پرورش فعالیت می‌کند. لازم به ذکر است در صندوق‌های بازنشستگی که بخشی از سرمایه آن از سوی دولت تأمین می‌شود و همچنین منابع کسب‌شده از حقوق اعضا از کانال نهادسازی دولتی و یار رسمی صورت می‌گیرد طبیعی است که این نهادها به طور کامل و یا تا حد بسیار زیادی وابسته به دولت باشند که صندوق ذخیره فرهنگیان از این امر مستثنای نیست. با این حال، طرح بازنشستگی معلمان اوتاریو کانادا به نسبت دو مورد دیگر دارای استقلال بیشتری است.

در این راستا ادامه داد: «پس از طی این مراحل با ورود به بورس عوامل متعددی بر آن تأثیر می‌گذارند که مهمترین آنها جذب سرمایه برای این صندوق است که می‌تواند باعث تقویت بنیه صندوق و پیشبرد های اقتصادی فرهنگیان باشد البته باید در نظر داشت که ابتدا این مسأله نیازمند بررسی‌های متعدد از جمله اقتصادی است تا بتواند با ورود به بورس به صورت موفق تری عمل کند.»

منابع دیگر

روزنامه «شهرنود» برای دستیابی راحت‌تر و سریع‌تر مخاطبان و علاقه‌مندان به مطالعه در رابطه با این که با وجود شرایط کنونی می‌توان صندوق ذخیره فرهنگیان را به سمت بورسی شدن سوق داد؟ اقدام به تهیه منابع دیگر در رابطه با این موضوع کرده است. به همین جهت اگر به این موضوع علاقه‌مندو مایل هستید که مطلب بیشتری در این زمینه بخوانید، می‌توانید به آدرس‌هایی که در زیر آمده است مراجعه کنید.

http://www.tifco.com/%D%8A%7D%8A%D%8A8%D%8A%7D%8B1/%D%8B%4D%8B%1D%8AD-%D%8A%D%8A%8D%8B1/?id=1274
خبرگزاری خانه ملت
http://www.icana.ir/Fa/News/347213
خبرگزاری خانه ملت
http://www.icana.ir/Fa/News/347571